

Declaració de Montesquiu de custòdia del territori

Les persones assistents a les Jornades internacionals de custòdia del territori, celebrades al Castell de Montesquiu (Osona) del 9 al 11 de novembre de 2000, membres d'organitzacions i institucions públiques i privades del món rural, naturalístic, de l'ordenació del territori, de l'administració i de la recerca, i persones a títol particular, interessades totes per la conservació i la gestió del territori, el paisatge i els hàbitats de Catalunya, i acompanyades per ponents representants de Canadà, els Estats Units, França, i Itàlia, hem adoptat la present Declaració:

La custòdia del territori es defineix com el conjunt d'estratègies diverses (d'educació, de gestió, de mediació, de desenvolupament comunitari...), que pretenen afavorir i fer possible la responsabilitat en la conservació i l'ús adequat (sostenible) de l'espai terrestre, fluvial i marí i dels seus recursos naturals, per part de propietaris i usuaris d'aquest territori, i s'adreça principalment a la propietat privada. Reconeixem el valor i l'oportunitat que representa la custòdia del territori per a Catalunya tenint en compte que:

- Un 80% de la propietat del medi rural i natural de Catalunya es de titularitat privada.
- Aquest territori, al llarg de la història, ha estat sotmès a processos que l'han modificat i alterat, de vegades de forma favorable i d'altres negativament, però en conjunt ha tingut una gestió que en si mateixa ja esdevenia una forma de custòdia del territori. En el moment actual és necessari trobar noves fórmules de gestió d'aquests territoris, que els ajudi a perdurar en el futur, atès el ritme creixent de canvis d'usos del territori.
- Els espais naturals protegits sovint es troben aïllats de manera que no poden assegurar el manteniment dels processos ecològics del conjunt del territori.
- La gestió pública i la legislació referent als recursos naturals (aigües, costes, ordenació del territori i urbanisme, espais rurals i naturals, caça, pesca, etc.) poden trobar en la custòdia del territori una eina complementària a la seva acció. Per tant la custòdia del territori necessita el manteniment i el reforç de l'acció pública vigent, i en cap cas no la vol substituir.
- La custòdia del territori es fonamenta en el principi de voluntarietat per a totes les parts implicades en la seva aplicació: propietat, societat civil i administració.
- Aquest caràcter voluntari es reforça amb l'educació, la informació, la participació, la presa de decisions i el treball en partenariat entre aquestes parts implicades.
- La custòdia del territori ha demostrat i demostra la seva eficàcia en la gestió i l'ús equilibrat del territori en països amb models socials, econòmics i legislatius diversos com per exemple Estats Units, el Canadà, Gran Bretanya, Itàlia, Costa Rica, Nova Zelanda, Brasil o la República Txeca.
- Diferents entitats i fundacions privades catalanes són ja responsables d'alguns espais

naturals, mitjançant fórmules diverses de tenença i d'acords de gestió.

El context legislatiu i de l'ordenació del territori a Catalunya contemplan mecanismes útils per a l'aplicació de la custòdia del territori, alguns dels quals ja s'utilitzen, com:

- Les oportunitats per declarar reserves i parcs naturals per part dels propietaris dels terrenys afectats, i de les administracions locals amb competències urbanístiques, i la possibilitat de delimitar superfícies forestals amb presència d'espècies forestals d'àrea reduïda, totes contemplades per la Llei 12/1985, d'Espais Naturals.
- Les declaracions de finques privades com a refugi de fauna salvatge que preveu la Llei 3/1988, de protecció dels animals.
- Les desgravacions fiscals de diferents tipus que s'apliquen en finques rústiques forestals i finques rústiques incloses en espais protegits (impost de bens immobles, transmissions patrimonials, successions i donacions, impost sobre la renda de les persones físiques).
- Els convenis de col·laboració que han establert alguns espais protegits, pels quals la propietat particular els cedeix total o parcialment la gestió de les seves finques, amb finalitats de conservació, per un període determinat d'anys.
- L'ordenació i la gestió urbanística del sòl no urbanitzable de protecció que han iniciat, i poden iniciar, diversos ajuntaments.
- Les diferents fórmules de protecció de connexions ecològiques i paisatgístiques i d'espais naturals de valor nacional, comarcal o local, tal com els plans especials, els consorcis, els convenis o els marcs estratègics de protecció.
- Els instruments de suport a la gestió sostenible del territori en el marc de la Programa-

ció europea de desenvolupament rural.

• Els òrgans i instruments de l'administració pública amb participació de representants de la propietat privada. La custòdia del territori, entesa com un conjunt de mecanismes que facilitin la implicació del sector privat en la conservació del territori, té com a principals reptes els d'assolir:

- Un marc legislatiu i fiscal que faciliti l'establiment d'iniciatives de custòdia del territori en terrenys privats i comunals, d'acord amb el principi de menor càrrega tributària per majors serveis o beneficis ambientals generats.
 - L'establiment de partenariats entre els sectors públic, privat i les entitats civils, per al qual és necessari un clima de confiança i cooperació entre totes les parts.
 - L'educació, la formació i la participació de les persones implicades en la custòdia del territori, adreçada específicament a: propietaris, persones amb coneixements sobre pràctiques de gestió del territori, el paisatge i el medi marí, ONGs i tècnics dedicats a la custòdia del territori, personal de l'administració, responsables polítics i la ciutadania en general.
 - La disponibilitat de recursos econòmics i fiscals necessaris per a consolidar la custòdia del territori.
- Per tant, i per començar a avançar en la custòdia del territori a Catalunya és convenient:
- Disposar d'una guia adreçada a propietaris sobre els mecanismes jurídics i fiscals per a la custòdia del territori a Catalunya.
 - Iniciar proves pilot de custòdia del territori basades en mecanismes com el Contacte amb propietaris orientat a assolir acords verbals, o en els Convenis de col·laboració, un procediment més formal i contractual entre la propietat privada i una segona part (enti-

tat, administració, etc.).

• Estudiar en detall el marc legislatiu vigent i elaborar propostes concretes de normativa que faciliti els mecanismes de custòdia del territori, en relació a possibles incentius a la propietat i al desenvolupament d'organitzacions de custòdia.

• Mantenir un catàleg actualitzat dels incentius (econòmics, materials i socials) adreçats a la conservació del territori en propietats privades.

• Establir un catàleg actualitzat de les iniciatives existents de custòdia del territori i conèixer l'actitud social que generen, en un procés paral·lel d'educació de la població i de millora de l'eficàcia d'aquestes iniciatives.

• Posar en marxa una Xarxa Catalana de Custòdia del Territori basada en butlletins adreçats a diferents col·lectius, pàgina Internet i llistes electròniques, publicacions puntuals, jornades de debat i de formació, i altres mecanismes que es consideri oportú.

• Mantenir intercanvis regulars amb representants de països on la custòdia del territori es troba consolidada (Nord Amèrica, Austràlia, Gran Bretanya...) i en vies de consolidació (Europa de l'est, Amèrica Llatina).

• Consensuar una estratègia de treball entre les diferents entitats públiques i privades per assolir els objectius precedents. Les entitats signants, i d'altres que s'hi vulguin afegir, promouran la posada en marxa de la Xarxa Catalana de Custòdia del Territori. Les entitats promotores, vetllaran per la posada en marxa de la Xarxa Catalana de Custòdia del Territori, i l'elaboració dels catàlegs d'incentius i d'iniciatives de custòdia del territori. El Consell de protecció de la natura, com a òrgan assessor de l'Administració catalana i el Parlament en matèria de protecció de la natura, podrà exercir les seves funcions d'assessorament i promoció de la custòdia del territori. Les persones assistents a les Jornades internacionals de custòdia del territori donem el nostre vist-i-plau a aquesta Declaració de Montesquiu i ens comprometem a difondre-la dins del nostre col·lectiu i la nostra activitat diària, i a vetllar per la seva aplicació. Les entitats promotores de la Xarxa Catalana de Custòdia del Territori ens comprometem a difondre i demanar la subscripció d'aquesta Declaració de Montesquiu entre les administracions i responsables públics, així i com a promoure que d'altres àmbits geogràfics propers adoptin declaracions similars.

